

Sygn. akt III AUa 274/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSA Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2016 r. w Szczecinie

sprawy Z. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 lutego 2016 r. sygn. akt VI U 904/15

1. oddała apelację,
2. odstępuje od obciążenia ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Beata Górską SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska

Sygn. akt III AUa 274/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją

z dnia 5.11.2015 roku przeliczył Z. K. wysokość emerytury

od dnia 01.07.2015 r., tj. miesiąca złożenia wniosku, ustalając wysokość tego świadczenia w kwocie 1481,34 zł, a po waloryzacji od dnia 1.03.2015r. w kwocie 1799,34 zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że przy ustalaniu wysokości świadczenia nie został doliczony okres ubezpieczenia społecznego rolników, gdyż zgodnie z art. 26a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity opubl. w Dz. U. z 2015 roku, poz. 748, ze zm.) – zwanej dalej

ustawą emerytalną – powyższe doliczenie przysługuje tylko ubezpieczonym, którzy legitymują się okresem krótszym niż 25 lat. Z. K. udowodnił natomiast 26 lat opłacania składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych Rolników.

W odwołaniu od decyzji organu rentowego ubezpieczony podniósł, że organ rentowy błędnie nie uwzględnił przy zwiększeniu wysokości świadczenia emerytalnego okresu przez jaki wnioskodawca opłacał ubezpieczenie społeczne rolników oraz niezgodnie z przepisami ustalił wysokość kapitału początkowego. Mając na uwadze powyższą argumentację, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i ponowne przeliczenie emerytury.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i podtrzymał dotychczas wyrażoną argumentację. Podniósł, że przy ustalaniu kapitału początkowego brak jest delegacji ustawowej, umożliwiającej zastosowanie art. 10 ustawy emerytalnej, który dopuszcza zaliczenie okresów ubezpieczenia społecznego rolników, jeśli okresy składkowe i nieskładkowe, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim wyrokiem z dnia 8 lutego 2016 r. oddalił odwołanie.

Sąd I Instancji ustalił, że Z. K. urodził się (...) Wyrokiem z dnia 29 września 2010 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie VI U 833/09 przyznał ubezpieczonemu prawo do wcześniejszej emerytury, począwszy od 1 grudnia 2009 r. Orzeczenie uprawomocniło się z dniem 27 stycznia 2011 r. Następnie, decyzją z dnia 25 marca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wykonując powyższy wyrok przyznał ubezpieczonemu emeryturę od dnia 1 grudnia 2009 r. Jest to świadczenie ustalone na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej oraz art. 26 ustawy emerytalnej, a zatem zgodnie z nowymi zasadami składki definiowanej.

Tak ustalona emerytura jest korzystniejsza kwotowo od emerytury mieszanej, którą ubezpieczony nabył zgodnie z art. 183 ust. 1 ustawy emerytalnej (80 % świadczenia ustalonego według starych zasad i 20 % świadczenia według nowych zasad).

W dniu 9 lipca 2015 r. Z. K. złożył wniosek o wyliczenie emerytury w myśl nowych zasad. Decyzją z dnia 26 sierpnia 2015 r. ubezpieczony nabył również prawo do emerytury rolniczej od 1 sierpnia 2015 r. Wobec wniosku ubezpieczonego z dnia 16 października 2015 r. o rezygnacji z emerytury rolniczej na rzecz emerytury pracowniczej z ZUS, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 23 października 2015 r. uchylił decyzję z 26 sierpnia 2015 r. Następnie, decyzją z dnia 5 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonemu od dnia 12 lipca 2015 r. prawo do emerytury powszechnej, należnej po osiągnięciu pełnego wieku emerytalnego. Świadczenie jako mniej korzystne kwotowo zostało zawieszono. Sąd I instancji ustalił, że sporną decyzją z 5 listopada 2015 r. (znak: (...)) organ rentowy dokonał od dnia 1 lipca 2015r. przeliczenia pobieranej emerytury za okresy opłacania składek rolnych. Z. K. posiada ponad 26 letni okres ubezpieczenia w funduszu ubezpieczeń społecznych rolników:

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie. Powołał przepisy art. 26, art. 5 ust. 2, art. 26a, art.10 i art. 174 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity opubl. w Dz. U. z 2015 roku, poz. 748, ze zm.) – zwanej dalej ustawą emerytalną jako podstawę prawną uwzględnioną przy rozstrzygnięciu. Podniósł, że z zebranego w sprawie materiału dowodowego (zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 19.11.2009 r.) wynika, że Z. K. legitymuje się ponad 26 letnim okresem ubezpieczenia z funduszu ubezpieczeń społecznych rolników. Wyjaśnił, że przepis art. 26a ustawy emerytalnej zastrzega, że emerytura ulega podwyższeniu pod warunkiem, że ubezpieczony nie ma ustalonego prawa do emerytury rolniczej i zarazem legitymuje się okresem ubezpieczenia społecznego rolników krótszym niż 25 lat. Również regulacja art. 10 ustawy emerytalnej przewiduje ograniczenie polegające na tym, że okresy w niej wymienione mogą być uwzględnione wyłącznie posiłkowo, tj. w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury lub renty. Nie dotyczy to zatem sytuacji podwyższenia tych świadczeń. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że organ rentowy ma obowiązek uwzględnić okresy pracy w gospodarstwie rolnym, jeżeli ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 ustawy emerytalnej okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, i to tylko w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

U ubezpieczonego staż ubezpieczeniowy został osiągnięty i nie było podstaw do uzupełniającego doliczania okresu ubezpieczenia społecznego rolników. Podniósł, że przepis art. 5 ust. 2 cyt. ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości również ogranicza możliwość doliczenia do stażu ubezpieczeniowego okresów nieskładkowych, przyjmując maksymalny ich wymiar nieprzekraczający jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

Sąd I instancji miała na uwadze, że przepis art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej w zakresie ustalania wysokości kapitału początkowego nie daje możliwości doliczenia przebytych przed dniem wejścia w życie ustawy okresów o których mowa w art. 10, w wymiarze większym niż określony w art. 5 ust. 2. Przepis ten nie zawiera również odesłania do art. 10 ustawy, na który powołuje się apelujący. W przypadku więc obliczania kapitału początkowego nie ma zastosowania żaden z wyżej powołanych przepisów, a więc słusznie organ rentowy uznał, że okres od 3.11.1982 r. do 31.12.1988 r., od 1.05.1989 r. do 31.12.1990 r., od 1.01.1991 r. do 30.09.2001 r., od 1.03.2002 r. do 30.09.2009 r. w którym ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, nie mógł być uwzględniony przy ustaleniu wysokości kapitału początkowego ubezpieczonego. Sąd Okręgowy wyjaśnił następnie, że powołany przez ubezpieczonego wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.03.2010 r. w sprawie II UK 249/09 nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, gdyż dotyczył odmiennego stanu faktycznego, tj. ustalenia prawa do wcześniejszej emerytury, gdzie sporny był się okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców od ukończenia przez nią szesnastego roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r. Rozważania Sądu Najwyższego nie dotyczyły przy tym wliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym do wysokości kapitału początkowego.

Sąd Okręgowy podniósł, że oddalił wniosek skarżącego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, gdyż sporne okoliczności w sprawie zostały dostatecznie wyjaśnione na podstawie innych wiarygodnych dowodów zebranych w sprawie. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy przedstawił bowiem szczegółowe wyliczenia i powody wydania decyzji. Ubezpieczony otrzymał odpis pisma z wyliczeniami i nie wniósł do nich żadnych zastrzeżeń, nie stawił się również na rozprawie, mimo prawidłowego wezwania.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodził się ubezpieczony. Zaskarżył wyrok w całości. W złożonej apelacji zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c., tj. poprzez dokonanie oceny materiału dowodowego w sposób powierzchowny i sprzeczny z zasadami logiki formalnej, wskutek sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z zebrany materiałem dowodowym, która miała wpływ na treść orzeczenia, poprzez ustalenie, że argumentacja wskazana w zaskarżonej decyzji jest prawidłowa, podczas gdy organ arbitralnie ustalił okres stanowiący podstawę dla ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, a decyzja o przeliczeniu emerytury przy uwzględnieniu prawidłowego wskaźnika obejmuje jedynie okres od złożenia wniosku o przeliczenie emerytury,

- art. 278 k.p.c., tj. poprzez niedopuszczenie i nieprzeprowadzenie przez Sąd I instancji dowodu z opinii biegłego z zakresu emerytur celem dokonania oceny rzetelności i prawidłowości dokonanych przez organ wyliczeń, mimo konieczności zasięgnięcia wiadomości specjalnych w tym zakresie,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 25, art. 53 i art. 174 ustawy emerytalnej poprzez obliczenie decyzją z dnia 22.06.2010 r. wysokości wymiaru kapitału początkowego, przy przyjęciu okresu 1980-1989 na podstawie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynoszącego 101,99%, a następnie na podstawie tych samych, zgromadzonych przez organ dokumentów decyzją z dnia 17.07.2015 r. przy uwzględnieniu okresu 1979-1988, wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynoszącego 111,11

%, a w konsekwencji przyjęcie wskaźnika o wyższej wartości dla wyliczenia przysługującej ubezpieczonemu emerytury jedynie od dnia złożenia wniosku o jej przeliczenie.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o :

1. zmianę wyroku oraz zmianę decyzji organu z dnia 5.11.2015 r. i ponowne przeliczenie emerytury,
2. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania,
3. a nadto o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu emerytur i rent celem dokonania oceny prawidłowości wyliczenia kapitału początkowego, uwzględnienia okresów stanowiących podstawę dla wyliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, jak też dokonania oceny czy emerytura winna zostać przeliczona na podstawie wskaźnika 111,11 % od chwili przyznania uprawnień.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doprowadziła Sąd Apelacyjny do wniosku, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Zdaniem Sądu Odwoławczego, Sąd pierwszej instancji oceniając zgromadzony materiał dowodowy i rozstrzygając w sprawie, wbrew zarzutowi apelacyjnemu,

nie naruszył przepisu art. 233 § 1 k.p.c., gdyż ustalił wszystkie niezbędne okoliczności, podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu i dokonał przy tym wyczerpującej ich oceny w granicach zasad logiki formalnej i doświadczenia życiowego. Sąd Apelacyjny przyjął poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne za własne, w konsekwencji czego nie zachodzi potrzeba ich powtarzania. W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy dokonał również prawidłowej subsumpcji odpowiednich przepisów do ustalonego stanu faktycznego, stosownie do sformułowanych przez ubezpieczonego podstaw prawnych żądania, w graniach zaskarżonej decyzji z dnia 5 listopada 2015 r.

Zważywszy na granice i kierunek apelacji należy podnieść, że rozpoznający sprawę Sąd Okręgowy, odmawiając ubezpieczonemu ustalenia wyższego świadczenia dla emerytury przyznanej od dnia 1.12.2009r. nie naruszył tak norm prawa materialnego, jak i zasad postępowania, które uzasadniałyby uwzględnienie wniosków apelacji. W sprawie niesporne było, że Z. K. posiadał od dnia 1.12.2009 r. prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym i w związku z pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, nabył następnie prawo do ponownego obliczenia wypłacanej mu emerytury, tj. po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego 65 lat i 7 miesięcy. Po ustaleniu i porównaniu wysokości świadczeń emerytalnych przez organ rentowy, przyjęto najkorzystniejszą kwotę emerytury, obliczoną zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej według nowych zasad emerytalnych, i w wysokości przyjętej z zastosowanym zwaloryzowanym kapitałem początkowym. Ubezpieczony nie zakwestionował wówczas wysokości świadczenia emerytalnego, jego składowej w postaci kapitału początkowego, ani też wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego. Za trafne należało uznać rozważania prawne Sądu pierwszej instancji, że skoro ubezpieczony posiada wymagany 25 letni staż ubezpieczeniowy (okresy składowe i nieskładowe), to nie można tego okresu uzupełnić jeszcze o okres pracy w gospodarstwie rolnym i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Przepis art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej znajduje bowiem zastosowanie tylko w przypadku, gdyby ubezpieczonemu zabrakowało okresów składowych i nieskładowych w wymaganym 25 letnim stażu ubezpieczeniowym (art. 184 ust. 1 w zw. z art. 27 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej). Organ rentowy posiada bowiem obowiązek uwzględnić okresy pracy w gospodarstwie rolnym, gdyby ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 ustawy emerytalnej okresy składowe i nieskładowe były krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, i to tylko w zakresie niezbędnym do

uzupełnienia tego okresu. W przypadku Z. K. przedmiotowe okresy zostały uwzględnione do okresu składkowego w wymiarze 21 lat, 9 miesięcy i 26 dni oraz uzupełniająco, w wymiarze 3 lat, 2 miesięcy i 4 dni (k.90, 91, 92 a.e.).

Sąd Apelacyjny podzielił również ocenę prawną Sądu I instancji, że zgodnie z art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej nie ma podstawy prawnej, która uzasadniałaby żądanie uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym przy ustalaniu kapitału początkowego. Należy wyjaśnić, że instytucja kapitału początkowego została wprowadzona ww. ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. i jest ona związana z odmiennymi od dotychczasowych zasadami ustalania emerytury, którą oblicza się na podstawie sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym w całym okresie ubezpieczenia (art. 25 ust. 1). Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej dla osób objętych nowymi zasadami obliczania emerytur, które podlegały ubezpieczeniu przed wejściem w życie ustawy, kiedy nie było jeszcze obowiązku ewidencjonowania składek na indywidualnych kontach, ustala się kapitał początkowy. Kapitał ten ustala się według zasad określonych w art. 174 ustawy, który modyfikuje w stosunku do zasad ogólnych reguły ustalania podstawy wymiaru oraz liczby okresów składkowych i nieskładkowych. I tak, na podstawie art. 174 ust. 2 cyt. ustawy do stażu ubezpieczeniowego przyjmuje się okresy składkowe wymienione w art. 6 i nieskładkowe wymienione w art. 7. Jest to niewątpliwie zawężenie w stosunku do zasad ogólnych, gdyż do obliczania emerytury na podstawie art. 53, oprócz okresów wymienionych w art. 6 i 7, uwzględnia się pod pewnymi warunkami wymienione w art. 10 ust. 1 ustawy okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i okresy z nimi zrównane. Natomiast przepis art. 174 ust. 2 nie wymienia tych okresów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 135/04, OSNP 2005/14/217; a także Komentarz do art.174 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Bartosz Suchacki, ABC 2009). Możliwość uznania, że wskazany okres wpływa na wysokość tak ustalonej hipotetycznej emerytury na dzień 1 stycznia 1999 r. istnieje więc tylko wtedy, gdy okres ten można zakwalifikować do jednego z okresów wymienionych w art. 6 i 7 ustawy. Katalog z art. 174 ust. 2 ustawy ma charakter zamknięty w tym sensie, że okresy w nim nieprzewidziane nie mogą zostać uwzględnione (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 11 października 2012 r., sygn. III AUa 417/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 marca 2005 r., III AUa 1380/04, OSA 2006/6/20). Nie istnieje w związku z tym podstawa prawna, która uzasadniałaby żądanie ubezpieczonego w przedmiocie uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym przy ustalaniu kapitału początkowego. Tak więc, żądania ubezpieczonego i w tym zakresie nie można było uwzględnić.

Nie zachodził również wypadek z art. 26a ustawy emerytalnej, pozwalający na zwiększenie wysokości emerytury o okres opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, bowiem zwiększenie to może nastąpić tylko wówczas, gdy okres pracy w gospodarstwie rolnym jest krótszy niż 25 lat, natomiast ubezpieczony przekroczył ten wymiar, gdyż posiada 26 lat i 5 miesięcy opłacania składek na ubezpieczenia społeczne rolników.

Odnosnie zarzutów naruszenia prawa materialnego, tj. art. 25, art. 53 i art. 174 ustawy emerytalnej, podniesionych w płaszczyźnie ustalania wysokości wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego, należy podnieść, że dotyczą one decyzji

z dnia 17 lipca 2015 r., natomiast przedmiotem niniejszego postępowania

była wyłącznie decyzja z dnia 5 listopada 2015 r. Ubezpieczony miał przy tym możliwość ewentualnego zaskarżenia decyzji z dnia 17 lipca 2015 r. i w przypadku, gdy stała się ona ostateczną (prawomocną) korzysta z domniemania zgodności z prawem i nie ma podstaw, aby podważać jej prawidłowość w innym postępowaniu.

Chybiony okazał się również zarzut naruszenia art. 278 k.p.c. wskutek odmowy przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego, gdyż wyliczenia dokonane w przedmiocie ustalania wysokości świadczenia pozostają w kompetencji organu rentowego, a w przypadku wniesienia odwołania od decyzji, w wyłącznej jurysdykcji sądu, którego nie może zastąpić biegły sądowy. Sąd Apelacyjny uważa, że Sąd Okręgowy w niniejszym postępowaniu wyjaśnił wszystkie okoliczności niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności, gdy ubezpieczony w toku postępowania sądowego nie kwestionował stanowiska organu rentowego, wyrażonego w odpowiedzi na odwołanie. Ubezpieczony skorzystał z możliwości dokonania wyboru jednego z przysługujących mu świadczeń i wybrał emeryturę

z powszechnego systemu emerytalnego (wyplacanej z ZUS), jako korzystniejszej kwotowo, w porównaniu z emeryturą rolniczą z ubezpieczenia społecznego rolników.

Reasumując, w sytuacji ubezpieczonego, jak wynika z powyższej analizy, nie ma prawnej możliwości zaliczenia okresów ubezpieczenia i opłacania składek z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników (ubezpieczenia emerytalno – rentowego)

na poczet świadczenia wyplacanego z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu emerytury należnej z powszechnego systemu emerytalnego.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako niezasadną. Na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążenia ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego mając na uwadze okoliczność, że ubezpieczony mógł pozostawać w uzasadnionym przekonaniu co do konieczności wszczęcia postępowania wobec doniosłego życiowo charakteru prawnego sprawy.

SSA Beata Górka SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska